

Taushetsplikt. Kikking i journaler til pasienter som man ikke har i behandling, forekommer altfor ofte.

Mange snoker i journalene

Fakta

Berit Daae Hustad

Leder av Rådet for sykepleieetikk

Fra tid til annen får Rådet for sykepleieetikk henvendelser fra sykepleiere som beskriver at de har oppdaget andre sykepleiere eller helsearbeidere som har vært særdeles interessert i andre pasienters papirer eller journaler. Det kan være pasientjournaler til familiemedlemmer, venner, bekjente, naboer og arbeidskolleger. For enkelte har det kun vært mistanke om snoking, men hos andre er de tatt på fersk gjerning. Spørsmålet er ofte hva de skal gjøre i situasjonen.

Taushetsplikt er viktig. Formålet med taushetsplikt er å bidra til å verne om pasientens integritet, sikre befolkningens tillit til helsepersonell og helse- og omsorgstjenesten og sikre kvalitet i helse- og omsorgstjenesten. Taushetspliktbestemmelsene skal hindre at hjelpetrengende unnlater å oppsøke helse- og omsorgstjenesten ved behov for helsehjelp av frykt for uønsket spredning av opplysninger. Videre skal taushetsplikten bidra til at pasienter vil gi fra seg de opplysninger om seg selv og sin helsestilstand som er nødvendig for at helsepersonellet blir i stand til å yte forsvarlig helsehjelp. Pasienter skal føle seg trygge på at opplysninger som gis i forbindelse med helsehjelp ikke benyttes i andre sammenhenger og utleveres til uvedkommende.

FORBUD. Tidligere manglet lovhjemmel for å kunne reagere mot denne type forhold, men i 2008 kom bestemmelsen i helsepersonelloven § 21 a, som gjør det forbudt å lese journaler til pasienter som man ikke har behandlingsansvar for. Formålet er å verne om taushetsbelagte opplysninger.

Det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne

«Mange leste i journalene – ikke bare av nysgjerrighet, men for å få bedre kjennskap til pasientene.»

seg, bruke eller besitte opplysninger til en pasient man ikke har noe ansvar for å yte helsehjelp til, eventuelt administrere slik hjelp til. Bestemmelsen innebærer at helsepersonell ikke kan lese i journalen til en tidligere pasient, hvis helsepersonellet

ikke lenger har noe ansvar for helsehjelpen til pasienten. Vi viser til yrkesetiske retningslinjer § 2.6 «*Sykepleieren ivaretar pasientens rett til vern om fortrolige opplysninger*».

TIDLIGERE TIDER. For noen år siden var alt av journaler basert på papir. Disse skulle være nedlåst eller i låsbart arkiv, men avvikene var mange. Bunker av journaler ble ofte oppbevart på kontorene til behandlingsansvarlige lege eller åpent tilgjengelig på vaktrommene. Mange leste i journalene – ikke bare av nysgjerrighet, men for å få bedre kjennskap til pasientene. Ingen kunne fullt ut kontrollere hvem som leste i dem. Noen journaler ble til og med mistet. Regelmessig fant man ikke tidligere journal når en pasient ble innlagt akutt.

ELEKTRONISKE JOURNALER. I dag når vi har elektroniske journaler er de ikke like tilgjengelig som før. Mye er blitt bedre etter at loven kom for 6 år siden. Bedre kunnskap om taushetsplikt og større bevissthet rundt lovverket har bidratt i riktig retning. Likevel ser vi at kikking og snoking i journaler til pasienter som man ikke har i behandling, forekommer altfor ofte

Det er kanskje ikke riktig å si at vi har en snokekultur i helsevesenet, men dessverre er det slik at journalsystemene i for liten grad har vært designet for å forhindre kikking og snoking. Det har vært for lett å gå inn og se på naboens, en kollegas eller en kjendis sin journal.

BEDRE RUTINER. I dag registreres alle oppslag. De som åpner journalen til en pasient blir registrert. Dermed vil kikking og ikke autorisert tilgang bli dokumentert. Mange institusjoner gjør jevnlig loggkontroller uavhengig av forespørsler. Dette er viktige fremskritt. Åpenhet om denne sikkerheten vil være forebyggende, og vi får en konfidensialitet som er sikker og etterprøvbart.

Det finnes eksempler på større mediasaker med kjendiser der disse også er pasienter i helsevesenet. Hos noen er det blitt observert uforklarlig mange innsyn i journalene og langt over det som har vært nødvendig for medisinsk behandling.

Medieoppslag om det har medført at flere og flere pasienter

selv vil kontrollere om helsepersonell snoker i deres journal. Man ønsker å ta journal-snokerne på fersken. Om dette er tegn til mistillit til helsevesenet eller om det er større bevissthet rundt personvern, er vanskelig å si.

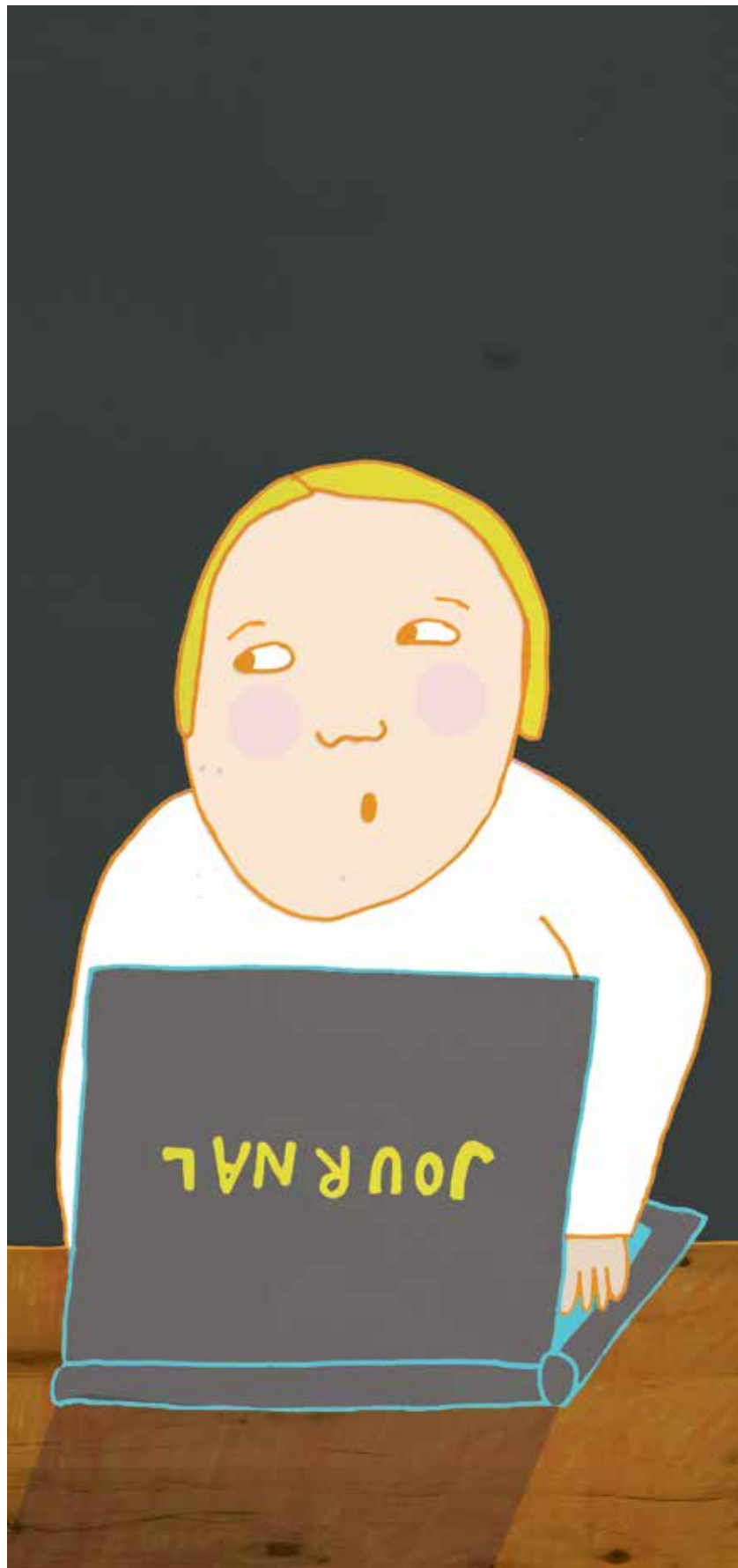
Det at pasienter ønsker å kontrollere journalen sin og bruken av den, er en viktig del av kvalitetssikring og øker pasientsikkerheten. Det skjerper oss til å forvalte informasjonen fra pasienten sikkert og trygt.

BRUDD SVEKKER TILLITEN. Statens helsetilsyn har i sine vurderinger av brudd på bestemmelsen lagt vekt på at pliktbruddet er egnet til å påføre pasienter en betydelig belastning og svekker tilliten til helsepersonellet og helsetjenesten. Det er misbruk av tilgangsrettigheter og et alvorlig brudd på den tillit helsepersonellet er gitt av arbeidsgiver og samfunnet. I de saker Statens helsetilsyn har konkludert med at § 21a er brutt, har helsepersonellet som regel fått en advarsel, uavhengig av omfanget av snokingen.

Arbeidsgiver ser i noen av tilfellene strengt på forholdet og reagerer med oppsigelse og politianmeldelse av helsepersonellet.

Slike saker bør politianmeldes, fordi det er en straffbar handling som skal etterforskes.

Man behøver ikke å ha tatt personen på fersken – det er det etterforskningen som avgjør. Husk at det finnes ingenting som heter «litt snoking». Enten snoker du eller så snoker du ikke. ●

Illustrasjon: Kathrine Kristiansen

Sykepleien.no

Hva mener du?

Si din mening om aktuelle saker på sykepleien.no